

"ENAKOPRAVNOST"
Owned and Published by
The American Jugoslav Printing & Publishing Co.
6231 St. Clair Avenue Cleveland 3, Ohio
Henderson 1-5311 — Henderson 1-5312
Issued Every Day
Except Saturdays, Sundays, Holidays and the First Week in July

SUBSCRIPTION RATES — (CENE NAROČNINI)

By Carrier and Mail in Cleveland and Out of Town:

(Po raznalaču in po pošti v Clevelandu in izven mesta):
For One Year — (Za eno leto) \$10.00
For Six Months — (Za šest mesecov) 6.00
For Three Months — (Za tri meseca) 4.00

For Canada, Europe and Other Foreign Countries:

(Za Kanado, Evropo in druge inozemske države):
For One Year — (Za eno leto) \$12.00
For Six Months — (Za šest mesecov) 7.00
For Three Months — (Za tri meseca) 4.50

Entered as Second Class Matter April 26th, 1918 at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of Congress of March 3, 1879.

104

CE KANDIDIRA EISENHOWER

Blaže se cas, ko se bo predsednik Eisenhower moral odločiti ali sprejme ponovno kandidaturo, ali ne. Republikanska stranka zida na njegovo kandidaturo vse. Nekateri misijo, kakor da bi bilo za demokratsko stranko, kot stranko težko nastopiti zoper Eisenhowerja. Pri tem malo pomislimo na to, da se bo volila v letu 1956 vsa spodnjega zbornica 435 poslancev in del senatorjev. Slo bo za tisoce in tisoce drugih javnih funkcionarjev, ki se enako volijo. Slo ne bo samo za volitve v republiki, marvec tudi po posameznih državah. Senatorje posilja v federalni kongres točno vsaka država. Seveda je sedaj vprasanje, kak je vrstni red in katere države bodo letos imele pravico, da volijo senatorja, ker je njegov rok potekel. Tudi poslance volimo po posameznih državah, to se pravi, da je vsaki državi z ozirom na njeno število prebivalstva prisojenih gotovo stevilo poslancev. Vendar pa je spodnjega zbornica poslancev mnogo bolj splošno ameriška, kakor pa senat, namreč v tem smislu, da je senat s svojimi senatorji v glavnem predstavnik zastopnikov držav kot takih.

Ce Eisenhower prijava svojo kandidaturo, kaj se lahko zgodi? Boj zoper Eisenhowera kot predsedniškega kandidata bo gotovo težak. Ne moremo trditi naravnost, da bo to boj brez upa zmage. Težak pa bo. Sicer pa se do volitev meseca novembra lahko še marsikaj zgodi, kar zna vplivati na volitve. Z enega stališča vzeto in to je precej splošna sodba, bi bilo celo priporočljivo, ravno radi zunanjega sveta, da bi bil izvoljen Eisenhower. To je mnenje precejšnjega kroga Amerikanec. Eisenhower ni samo domača ameriška, marvec da je svetovna osebnost. Zadnja svetovna vojna nam še ni šla iz spomina. Eisenhower kot vrhovni zavezniški poveljnik na evropsko afriškem toršču je bil končno velik zmagoval. Na imenovanih torščih so bile milijonske množice vojakov vseh mogočih narodnosti, radi vojne kot take je bila potrebna veriga gospodarskih političnih in diplomatskih akcij, pa so ljudje, ki so bili takrat v te stvari zamešani, ohranili spomin na Eisenhowera.

Eisenhower je delal roko v roki s sovjetsko Rdečo armado, ko je šlo za zlom nemškega nacizma in italijanskega fašizma. Tudi njegove takratne zvezze z ruskim vojaškim poveljstvom kot na primer maršalom Žukovim, so ohranile svojo vrednost in bi jih znali v današnjem nestalnem razburkanem življenju izkoristiti zopet le Eisenhower kot predsednik ameriške republike.

Sicer pa ne mislimo, da se povprečni Amerikanec kaj posebno briga za zuhanjo politiko. Lahko trdimo nasprotno, da mu gre prav za praktično domače življenje, pa se ogleduje, kdo mu bo potom zakonodaje dal boljši gospodarski položaj. Toliko gotovo ni razgleda v zunanjji politiki, da bi točno vedel, da smo tudi v gospodarstvu in mor da danes predvsem, odsivni od zunanjega sveta.

Lahko je računati s tem, da bodo krajevne razmere in potrebe v prvi vrsti odločevalne. Republikanska stranka kot tako bo zatrjevala, da je bil ohranjen mir, da je dejela v prosperiteti. Zopet pa bodo krajevna industrijska središča, kot je na primer Detroit, če se položaj v avtomobilski industriji ne zboljša, protirepublikansko razpoložena.

V Ameriki imamo krizo farmarjev. Ce njihovi predelki nimajo prave cene, farmarji valijo krvido na administracijo. Pravi ameriški farmarji živijo na zaokroženem svetu, torej krajevno, na ameriškem severozapadu. Ameriško delavstvo sicer zatrjuje, da je njegova večna sovražnica republikanska stranka in to se bo verjetno tudi pokazalo, razen, ko bo šlo za predsednika republike. Ameriške žene kot voli'ke, pa tudi hišne gospodinje bijejo težak boj zoper draginjo, katera je tukaj. Povprečna takška gospodinja bo valila krvido na administracijo in se bo krajevno ogledala ne po republikancih, verjetno bolj po demokrati. Bodo tudi volilne kosti, ki se bodo glodale. Afera v industriji plina s podkupovanjem senatorjev, afera Dixon-Yates, ko so na umazan način poskušali razbiti Tennessee Valley Authority, ki je pod federalno kontrolo, itd., itd. Sicer pa: Ce kandidira Eisenhower in bo izvoljen, bomo imeli pač Eisenhowerja, toda na drugi strani čisto govorito demokratski kongres.

L. Č.

Prevzem radijske in televizijske postaje v Clevelandu

Z dnem 13. februarja je Westinghouse Broadcasting družba uradno prevzela dve clevelandski postaji — radijsko postajo WTAM in televizijsko postajo WNBK.

Pri otvoritvenih ceremonijah ko se je prekrstilo postajo na KYW-TV, so bili navzoči: Donald H. McGannon, predsednik Westinghouse Broadcasting Co., Inc.; Rolland V. Tookie, podpredsednik Cleveland Westinghouse Broadcasting; Gordon Davis, generalni poslovodja KYW radijske postaje, in župan Anthony J. Celebrezza.

Prostori, kjer se postaja nahaja, so bili vidno preurejeni in opremljeni z nekaterimi najnovjimi pripomočki.

Uvedlo se je tudi nov program "The Early Early Show," katerega predvajajo vsaki dan, od pondeljka do sobote med 5.30 in 6. uro zjutraj. Posebnost programa poleg dobre godbe, bodo poročila o cenah poljskih pridelkov, živini in splošnih farmskih zadev.

Temu programu sledi "Mayer of the Morning" program, katerega vodi Bill Mayer in vsebuje petje, glasbo in poročila o dnevnih dogodkih, o vremenu in položaju cest za vožnjo. Ta program bo oddajan od 6. zj. do 9.30 ure.

Med 5. in 7.30 uro bo oddajan program "This is Mulvihill," katerega posebnost bo igranje se danjih in minulih popularnih glasbenih točk.

Kot zadnja točka oddaj bo nekaj čisto novega, za kar bo skrbel radio programski direktor Mar k Olds. Na temu programu boste lahko slišali pol-klasične in operetne skladbe.

Televizijske predstave pa bodo tudi nove. Ena najbolj privlačnih je "Morning Surprise" z Tom Haley in se vrši zjutraj ob 9. uri. Program "Open Camera" bo prinesel zanimivosti na lieu mesta, ki naprimer na clevelandskem zrakoplovšču, v zverinaku, itd. Ta program vodi Joe Tanski.

PO ENAJSTIH LETIH JE NASLA SINA

Po enajstletnem iskanju je našla neka Američanka v Jugoslaviji svojega sina. Takšnje je zgodbu v kratkih obrisih:

Leta 1940 je prispeala Elizabeth Sygewald v Beograd kot izletnica. Misila je, da se bo vrnila v svojo domovino že po nekaj tednih, toda prišlo je drugače. Seznanila se je s Srbom na pol nemškega rodu. Poročila sta se in preživele lepo leto. Žena je rodila dvoje sinov: Johana in Marija. Prišla je vojna, ki je pobrala njenega moža. Elizabethina pot se je končala v Ukrajini, kamor so jo pregnali Nemci, otroka pa sta ostala v Srbiji.

Po dolgotrajnih homatijah se je Elizabeth vrnila v Združeno državo ter je takoj začela iskat svoja otroka. Šele leta 1950 je izvedela, da sta v nekem jugoslovanskem zavodu za vojne srote tudi dva dečka s priimkom Sygewald. Poklicalu ju je, a se je glede sina Johanna razočarala. Že po prvem srečanju je zasumila, da fant ni njen. Kasnejše iskanje je pokazalo, da je fant imel samo ime njenega sina. Njeno vztrajno iskanje je naposlед kronal uspeh. Pravi John Sygewald je bil v Novem Vinodolu. Zdaj fant potuje v Ameriko, kjer ga pričakuje mati po dolgi letih.

ZNASEL SE JE

V muzeju niso mogli dešifrirati nekih starih egipčanskih papirusov, ki jih je bilo treba vpisati v muzejski inventar. Nazadnje odloči ravnatelj: "Vpisite zdravniški recepti iz dobe faraonov."

Ves svet nenehoma kroži

V vesoljstvu nahajamo samo kroženje telesa. Vsi sateliti, planeti sonca in vsi zvezni sistemi krožijo okrog svojih osi. Venera potrebuje za enkratno pot okrog svoje osi 225 dni, Merkur 88, Sonce 25, Mars 24 ur 37 minut. Jupiter bližu 10 ur. Pri stalnicah se giblje rotacijski čas med nekaj urami in nekaj dnevi. Kroženje nebesna telesa se pod vplivom sredobezne sile na tečajih splošče (Zemlja, Jupiter). Ker krožijo stalnice večinoma precej hitro, imajo najbrž obliko močno podobno jajcu.

Celo Mlečna pot, katere del je naš sončni sistem, kroži kot celota. Zvezdoslovci domnevajo, da potrebuje za enkratno krožno pot 200 milijonov let. Tudi znamna spiralna oblika mnogih drugih daljnih sovzvezdij v vesoljstvu je najbrž v zvezi z njihovim kroženjem. Ta sovzvezja krožijo tako, da zaostajajo posamezne zvezde tem bolj, čim bolj so oddaljene od središča. Pojasnjeno pa še ni vprašanje, ali vleče za seboj ves sistem spiralneroke ali pa le kažejo samo smer kroženja. Po neki teoriji drži druga domneva. Vsa ta kroženja so prosta, to se pravi, da gre za kroženje samo okrog dozdevne osi. Kroženje okrog materialne osi je človeški izum in nahajamo ga samo v tehniki, ne pa v naravi.

Če zasučemo vrtavko z dvojnim številom obratov, se njena sredobezna sila početvori. S trehjim kroženjem lahko torej prizivajamo v notranjosti tekoma sile, mnogo večje od zemeljske težnosti. Naprave, v katerih uporabljamo ta učinek, da ločimo tekočine različne zgrovate, imenujemo centrifuga. Najbolj znana je mlečna centrifuga, v kateri ločimo s kroženjem lahko maščobo iz polnomastnega mleka.

Tudi če stoje tekočine mirno v posodah, se posamezni stavnini deli ločijo. To pa se dogaja zelo počasi. Centrifuge zelo povečajo razliko v teži in tako nastane nagla ločitev. Tudi posamezne velike molekule lahko tako izločimo in ugotovimo. Zdaj si kmetijskih laboratorijev in tehnik brez centrifuge ne moremo več misiliti. Z njimi ločimo stavnine dele krv, potiskamo med izsatovja, čistimo sadne soke, ločimo izotope itd.

Prvo centrifugo je izdelal leta 1924 Swedborg. V minutih se je zasukala 10,000 krat in dosegla 5000-kratno težnost. Konstruktor je pozneje svoj stroj vedno znova izpopolnjeval. Ko je 1925 dobil Nobelovo nagrado, je njegova centrifuga krožila že 45,000-krat in dosegla 100,000-kratno težnost, leta 1934 pa je dosegla že 900,000-kratno težnost. Običajna laboratorijska centrifuga kroži 15,000 krat. Še hitreje imenujemo ultra centrifuge. Če hočemo doseči še hitrejsje kroženje, moramo opustiti mehanične ležaje. Najlaže dosegemo to z magnetičnimi jeklenimi iglami, plavajočimi med poloma močnega elektromagneta.

Da se ogremo zračnemu trenju, uporabimo vakuum in počemo igle s kroženimi magnetnimi poli. Tako dosežemo 630,000 kroženj v sekundi in sredobezno silo, ki ustrezha 248 milijonkratni teži. Če to število kroženj še povečamo, se razpoči pod vplivom kroženja celo pol milimetra debela jeklena igla. Neki raziskovalci pa niti s tem še ni bili zadovoljni. Vzel je stekleno kroglico s premerom petstotinkov milimetra in jo elektronsko pognal, da je krožila. V ozko sotesko. Preden odteče voda v jezeru, nastane v soteski velikanski tolmen. Toda voda je tako čista, da zmeraj vidis dno. Staro ustno izročilo ve povedati, da so tu v srednjem veku kaznovali nezveste zakonske žene tako, da so jih zašili v vrečo in vrgli v ledeno mrzle valove.

Reykjavik je pravzaprav edino večje mesto na tem otoku. Od 150,000 prebivalcev jih živi in dela blizu 60,000 v glavnem mestu. Število prebivalcev Reykjavika je v zadnjih desetletjih močno naraslo, vendar pa je v primerjavi z velikimi evropskimi mestami to še zmeraj majhno mesto. Več sto let je stala tam, kjer stoji zdaj Reykjavik, ena sama

"TAM DOLI ZA NAŠO VASJO . . . "

Ljubljana, 15. januarja 1956.

Za smeh in dobro voljo na začetku Novega leta, naj Vam povem, dragi rojaki in rojakinje, to-le zabavno "storijo," ki jo mnogi od vas prav gotovo še niste slišali. Seveda, gre na raznini naših "brithnih" in šegavini Ribenčanov. Besedo "brithnih" sem vrgla med narekovaj samo za to, ker beseda ni slovenska, da ne bi morda kdaj misil zaredi kake dvoumnosti. O brihtnosti Ribenčanov, vendar ni, da bi dvomili.

To pot pride Ribenčan s "suho robu" v pekel.

"Prekleto je gorko, drv pa gre turukaj," si misli in zakliče:

"Rešet, kuhovnic, skled... kupite gospodej peklenščki!"

Ko ga vragi zagledajo, planejo nanj in ga v zlobnem veselju vodijo pred Luciferja. Tam sredji pekla sedi peklenški kralj v vsem svojem veličanstvu, krog in krog pa plemen ogenj, duše je, vragi skrpljejo z zobmi....

"Aha, sedaj si pa naš, Ribenčan!" de Lucifer, danes izjemoma dobре vrle. "Ne boš je več prodajal, s te robe po svetu. Že vse vem, koliko kuhalnik si predraga pr... No, pa naj ti bo. Izvoli si s... en. To pa ti povem, ogenj biti zraven, da peče...."

"Gospod Lucifer! Če že smem voliti, prosim pipico in žganje..."

"Kakšen ogenj je to? Kaj to kaj že?"

"O, gospod Lucifer, saj druže pa ne gori, če ni ognja in že pa že žganje in celo notri že."

Lucifer se je nasmejal, rekoč: "Pa ti bodi!"

In Ribničan se je sprehajal po peklu s pipico v ustih in žganjem v rokah. Bil pa je dobre volje in kajži v Globokem pri Rimskih toplicah prvi zavezkal otrok, ki je zrasel v moža, čigar balade in romance še danes predstavljajo vrh slovenske peski. Ime pesnika Anton Aškerčev je vključano v spomenik slovenske kulturne blizou ob imenih Prešerna, Cankarja, Ketteja Murina, Jenke in Gregorčiča.

Njegove pesmi so trde, nekoli robate, borbene, v njih ni mesta rahločutnosti in besedovanju. S skopom besed je Aškerčev povedal svoje misli, s svojimi verzami razgaljal in zasmehoval, kar je bilo gnilega, grdega in nazadnjaškega v ljudeh in času, v katerem je živel.

Njegove balade so blizu duhu našega ljudstva in balade kot Mejhnik, Nočna popotnica, Brodnik, pozna skoraj vsak Slovenec. V Stari pravdi, v vencu balad o prisrču!

Pa še nekaj besed o LETOŠNJEM TURISTIČNEM PROMETU in tujino, o katerem pričakujem, da bo letos dosti večji, kot je bil lansko leto. To potrjujejo do-

sedanja naročila, ki prihajajo iz raznih držav. Poslovalnica splitskega turističnega podjetja "Putnik" je sklenila doslej že nad 30% več pogodb kot v istem času 1955. Razen gostov iz Avstrije, Nemčije, Švice, Francije, Velike Britanije in skandinavskih držav bo letos obiskalo Primorje tudi več turistov iz Italije in prvici po letu 1948 večje skupine iz vzhodnoevropskih držav. Tudi razne turistične agencije iz ZDA kažejo večje zanimanje kot je to bilo prejšnje leto.

Znano je, da so se inozemski turisti ustavljam doslej v glavnem v Dubrovniku, Splitu in Opatiji, za letos pa so najavili tudi prihod v manj znana letovišča v makarskem, dubrovniškem in splitskem okraju.

Prve skupine turistov bodo prišle na Jadran že v začetku marca. Od 2. do 15. marca bo prišlo v Dubrovnik pet potniških ladij, z njimi delih živel večno.

Za čim lepše praznovanje te pomembne obletnice so v Sloveniji ustanovili republiški pripravljalni odbor in pripravljalni odbor v Celju. Po prizadevanju teh dveh odborov so obnovili Aškerčeve domačije v Globokem pri Rimskih toplicah in

**NOVA NALOGA MILINOV
NA VETER**

Sloviti nizozemski mlini na veter niso več rentabilni, zato pogroma propadajo. V začetku našega stoletja je bilo na Hollandskem skupno okoli 6,000 mlinov na veter, zdaj jih je 1,200, pa še med temi jih le 800 melje žito. V mestu Hasselt so napravili zanimiv poizkus, ki bo ohranil mline na veter pred nadaljnjam propadanjem, če se bo obnesel. Znani mlin "Lastovka" so namreč preuredili v majhno električno centralo. Glavni inženir holandskega odbora za električno energijo Bagerman, ki je hkrati veliki ljubitelj mlinov na veter, teh značilnih sestavnih delov nizozemske pokrajine, je že pripravil načrte za preusmeritev vseh preostalih mlinov na veter v "pričočnostne" električne centrale.

Staroski so sorazmerno visoki in bo trajalo leto in dan, preden bodo ugotovili, ali se izplača izvesti to modernizacijo, ki bo ohranila propadajoče mline na veter. Društvo za zaščito veteranskih mlinov je že doseglo pri mnogih občinah, da so zagotovile deurna sredstva za vzdrževanje mlinov na veter, čeprav mnogi izmed njih ne delujejo že precej časa.

**TABORIŠE MAUTHAUSEN
—SAMOSTAN?**

Zloglasno nacistično koncentrično taborišče v Mauthausenu postaja čedalje bolj "muzej groze." Od vseh strani prihajojo radovedneži s kamioni, motocikli in avtobusi. Eni so željni senzacij, drugi pasejo radovednost, tretji z občolovanjem in ogroženjem opazujajo poslopje in prostore te nacistične mučilnice. Toda ljudje so pač ljudje. Lekarji so med obiskovalci toliko spodbuni, da med ogledovanjem smrtnik celice in krematorijske ne kade, ne jedo obloženi kruhkov in ne mečejo odpadkov po tleh. Cedalje pogosteje je slišati zahovo, naj bi pristojne oblasti napravile konec temu početju, ker žali spomin tu umrlih ali do smrti mučenih žrtv fašizma. Ogl-

**KDO IMA ZA ODDATI
PEČ NA PLIN ZA GRETJE
SOB?**

Pokličite in sporočite naslov v uradu tega lista.

HE 1-5311

Bungalow hiša naprodaj
2 spalnici; 5 lepih sob, zapriport, forne na plin, bakrene cevi, klet pod vso hišo, zimska okna in mreže, garaza za 2 avta, lota 40x120. Na 16305 Huntmore Ave. Cena \$13,200. Pokličite KE 1-5062

İŞČE SE ŽENSKO

za oskrbo dveh otrok tekom dneva, ko mati dela. V Collinwoodu, blizu Waterloo Rd. Sporočite svoje ime in naslov v uradu tega lista.

Pozor!

Izpoljujem vsakovrstne davčne pole vsaki dan od 10. dop. do 6. zv. in ob nedeljah od 1. do 5.

**DON SUPANICK
pri KNIFIC REALTY
820 E. 185 St., IV 1-7540**

HIŠE NAPRODAJ

blizu East 200. ceste 6-sobna Colonial hiša, brez kleti, z priključeno garažo. — CENA je \$15,900.

Blizu East 185. ceste 6-sobni zidan bungalow v zelo dobrem stanju.

Razen teh priložnostnih nakupov imamo vedno na razpolago za nakup ali zamjenavo nove in stare hiše na raznih mestih v Clevelandu in Eucidu.

Za podrobnosti se obrnite na:

**KOVAC REALTY
960 East 185th St. — KE 1-5030**

sili so se tudi nekateri pobožnjakarji, ki v časniku "Klerus Blatt" predlagajo, naj bi preuredili to taborišče v samostan. V njem živeči redovniki naj bi se samo zaobljubili, da bodo delali "za mir, svobo in pravičnost."

**SPREMEMBE V SESTAVI
PREBIVALSTVA**

V Angliji se je spremenilo dolje običajno razmerje med moškimi in ženskami. Število moških se je povečalo, število žensk pa skrčilo. Leta 1920 je imela Anglija nad dva milijona žensk več kakor moških, zdaj pa je na rub. Več angleških žen in deklej je na vprašanje novinarjev odgovorilo, da bodo morali možje odslej bolj pomagati pri gospodinjskih delih in sploh več delati.

Pa tudi v ZDA nastajajo spremembe, za katere se zlasti zanimalo mlade žene. V Washingtonu so objavili nasvet dekletonu, živečim v vzhodnih pokrajinalah, naj se preselijo v zahodne kraje, kjer se bodo laže omogočile. Med 116 milijoni nad 14 let starih Američanov je 21% samcev in samic. Po drugi svetovni vojni sklene v ZDA zakonske zveze polovica moških s 23. letom, ženska pa z 20.

**NEPRICA KOVANA
ZABAVA**

— Z Nado sem bil sinčič v kinu. Imenitno sva se zabavala.

— Kateri film pa sta gledala?

— Kaj film! Elektrike je zmanjkal...

SPREMEMBA

Oče postavlja na mizo steklenico vina z etiketo: Namizno vino.

Sinko: "Očka, ali prodajajo tudi podmizno vino?"

Oče: "Prodajajo. Če je namiznega dovolj, se kar samo spremeni v podmiznega..."

Najmanjši slovanski narod

Slovenci navadno mislimo, da smo najmanjši narod v občestvu slovanskih narodov; saj nas je menda samo okrog dva milijona, tistih, ki so doma, in tistih, ki smo raztreseni po svetu. Toda v resnici so najmanjši slovanski narod Lužički Srbi, ki živijo tako rekoč v srcu Nemčije, nedaleč od samega Berlina.

Pred zadnjo vojno se je cenilo število Lužičkih Srbov na 180 do 200 tisoč. Njihovo središče je bilo Budis, nemško Bautzen.

Imeli so svoje časopise, tiskarne, narodne domove, šole ter razne kulturne in gospodarske organizacije. Hitler je skušal izbrisati vse sledove tega slovanskega otoka z nemškega zemljevida in vse je kazalo, da je usoda tega najmanjšega slovanskega naroda zapečatena.

Po porazu Hitlerjeve Nemčije pa se je obrnilo. Tisti del Nemčije so okupirali Rusi in danes spašava v tako imenovano Vzhodno Nemčijo: ozemlje Lužičkih Srbov je v provinci Saški.

IZ poročila jugoslovanskega reporterja D. Šmidbergerja, ki je obiskal tiste kraje, povzamemo sledeče izčrpkne:

Lužičkih Srbov je okrog 150 do 200 tisoč. Leta 1945, ko se je Hitlerjeva Nemčija zrušila, so imeli Lužički Srbi samo 7 svojih učiteljev; danes jih imajo nad 500. Imajo svoje učiteljišče, narodno gledališče in razne kulturne skupine ter zastopstvo v državni in v okrajnih skupščinah. Izdajajo dnevnik Novo Doba, razne literarne in mladinske revije, dva verska lista za evanđeljice in katoličane, domače šolske knjige in literarna dela domačih avtorjev in prevode.

Narodno središče Lužičkih Srbov

predstavlja organizacija "Domovina" s sedežem v Budisiju.

Tam, kjer Odra zapusti Nemčijo in postane Nisa obmejna reka, se začenjajo dvojezični napis: Guben — Gubin, Forst — Boršt, Weisswasser — Bila voda in vse tako naprej do središča Lužičkih Srbov, do Bautzena — Budisina. Oba jezikata sta enakopravna in po vseh občinah so razdeljene funkcije med predstavnike obeh narodnosti. Lužički Srbi so povečani malii kmetje. Dnevnik Nova Doba ima podnaslov "Nowiny serbskeho luda."

— NEW ERA, glasilo ABZ

DRUŠTVENI KOLEDAR

FEBRUARJA

25. februarja, sobota — Večerja Farmskega odbora S.N.P.J. v S.D.D., Waterloo Rd.

MARCA

4. marca, nedelja — Spomladanski koncert Glasbene Matice v S.N.D., St. Clair Ave.

APRILA

7. aprila, sobota — Ples YMCA v S.D.D., Waterloo Rd.

MAJCA

1. junija, nedelja — Piknik Atletične lige SNPJ na farmi SNPJ.

JUNIJA

3. junija, nedelja — Piknik društva Strugglers št. 614 SNPJ na farmi SNPJ.

JULIJA

1. julija, nedelja — Piknik društva Strugglers SNPJ na farmi SNPJ.

AVGUSTA

5. avgusta, nedelja — Piknik društva Sloboda št. 126 SNPJ na farmi SNPJ.

13. avgusta, nedelja — Večerja in društva Utopians št. 604 SNPJ na farmi SNPJ.

OKTOBARA

7. oktobra, nedelja — Večerja in društva Strugglers št. 41 S.Z.Z. v S.D.D., Waterloo Rd.

DECEMBRA

1. decembra, sobota — Božična prireditve krožka št. 1 Prog. Slov. v S.D.D., Waterloo Rd.

7. aprila, sobota — Ples GE Wire vestrov večer zbor Jadran v S.D.D., Waterloo Rd.

29. aprila, nedelja — 40-letnica povskega zbora Zarja v S.N.D., St. Clair Ave.

MAJA

6. maja, nedelja — Koncert in scenični prizor "Sreč in denar" priredi zbor Triglav v Sachsenheim dvorani, 7001 Denison Ave. Po programu zavaba v Domu zapadnih Slovencev, 6818 Denison Ave.

20. maja, nedelja — Piknik Farmskega odbora na farmi SNPJ.

27. maja, nedelja — Piknik Ženskega odseka na farmi SNPJ.

16. sept., nedelja — Piknik društva Spartans SNPJ na farmi SNPJ.

23. sept., nedelja — Piknik Slov zadružne zveze na farmi SNPJ.

30. sept., nedelja — Vinska trgovina Farmskega odbora na farmi SNPJ.

1. oktobra, nedelja — Večerja in društva Strugglers št. 614 SNPJ na farmi SNPJ.

13. oktobra, sobota — Ples NYC Sheet Metal Workers v S.D.D., Waterloo Rd.

12. avgusta, nedelja — Piknik društva Euclid Pioneers št. 158 SNPJ na farmi SNPJ.

19. avgusta, nedelja — Piknik društva Comrades št. 566 SNPJ na farmi SNPJ.

26. avgusta, nedelja — Piknik društva Comrades št. 566 SNPJ na farmi SNPJ.

1. novembra, nedelja — Prireditve društva V boj št. 53 S.N.P.J. v obeh dvoranah S.D.D., Waterloo Rd.

17. novembra, sobota — Prireditve krožka št. 1 Prog. Slov. v S.D.D., Waterloo Rd.

18. novembra, nedelja — Koncert zbor Jadran v S.D.D., Waterloo Rd.

25. novembra, nedelja — Jesenski koncert zbor Sloven v A.J.C. na Recher Ave.

25. novembra, nedelja — Predstava dram. zbor Anton Verovšek v S.D.D., Waterloo Rd.

20. oktobra, sobota — Večerja in društva Washington št. 32 Z.S.Z. v S.D.D., Waterloo Rd.

NOVEMBRA

4. novembra, nedelja — Koncert in ples Mlad. zbra v S.D.D., Waterloo Rd.

11. novembra, nedelja — Prireditve društva V boj št. 53 S.N.P.J. v obeh dvoranah S.D.D., Waterloo Rd.

17. novembra, sobota — Prireditve krožka št. 1 Prog. Slov. v S.D.D., Waterloo Rd.

18. novembra, nedelja — Koncert zbor Jadran v S.D.D., Waterloo Rd.

25. novembra, nedelja — Jesenski koncert zbor Sloven v A.J.C. na Recher Ave.

25. novembra, nedelja — Predstava dram. zbor Anton Verovšek v S.D.D., Waterloo Rd.

DECEMBRA

1. decembra, sobota — Božična prireditve krožka št. 1 Prog. Slov. v S.D.D., Waterloo Rd.

7. aprila, sobota — Ples GE Wire vestrov večer zbor Jadran v S.D.D., Waterloo Rd.

**NA OBISK V DOMOVINO?
POMOČ SORODNIKOM?**

100 lbs. — BELE MOKE

\$9.75

Paket št. 1 \$12.50	Paket št. 18 \$21.75	Paket št. 2 \$16.50
10 lbs. sladkorja	100 lbs. bele moke	5 lbs. kave Santos
10 lbs. riža Carolina	22 lbs. sladkorja	10 lbs. riža Carolina
5 lbs. kave Santos	11 lbs. riža Carolina	10 lbs. riža Carolina
5 lbs. masti	6 lbs. kave Santos	10 lbs. špagetov
5 lbs. špagetov	10 lbs. masti	10 lbs. milič
5 lbs. milič	10 lbs. milič	10 lbs. milič

**NEMSKI RADIČ APPARATI
BICKLI**

MATIJA GORJAN

Jože Pahor

(nadaljevanje)

"Široko razkoračen je stal Thurn, zaripel v obraz, podoben zveri, ki hoče popasti plen. Matija je čutil, da ima skriven namen, da se pa ne more trenutno odločiti. Ledeno je pozdravil in odšel ves napet in pripravljen na najhujše. Nikdar ni tako živo občutil, kaj je svoboda, kot v tem trenutku. Če bi moral zdaj izbrati med ječo in smrtjo, bi se bil do poslednje kaplje krvi.

Stopil je na dvorišče in Thurnovega ukaza ni bilo. Ponos je vzklopil v njem, samozavestno in zapovedovalno je vprašal oborožene hlapce, kaj je najbljše iz Kočevja na Toplo reber.

"Čemu izprašuješ?" se je vmesal čokat Uskok, ki je prežal na mladega človeka.

"Ker imate gospodarja s Tople rebri tukaj," je povedal Matija glasno. Upal je, da ga bo morda oče slišal in spoznal.

"Kdo si?" je vprašal Uskok ostreje.

"Vprašaj svojega gospoda!" ga je zavrnil Matija. "Tebi bo gotovo povedal, za kaj gre. Kako ravnate z Gorjanom? Je zdrav?"

"Obvezan je," je omenil eden izmed hlapcev, pa mu je Uskok ukazal, naj molči.

"Več ran ima, vem," je ugival Matija, dasi ni vedel ničesar.

"Nič mu ni," je odbijal Uskok.

"Ne dajte, da bi poginil od lakte!" je zabičeval mladi Gorjan. Najrajsi bi stisnil nekaj denarja hlapcu v pest, a se ni zanesel.

"Kruha in vode ne strada pri nas!" je zavrnil Uskok posmehljivo.

"Ne izgublji besed," mu je vrnil Matija, "vem, da je vaša oskrba sijajna!"

Odšel je, pa se je na drugih vratih obrnil in nalač glasno zaklical:

CHICAGO, ILL.
FOR BEST
RESULTS IN
ADVERTISING
CALL
DEarborn 2-3179

FEMALE HELP WANTED

HOUSEKEEPER —
Excellent salary. Own room in new home. 2 children.
WELLINGTON 5-9527

BUSINESS OPPORTUNITY

TAVERN and PACKAGE GOODS
Established 15 years. On N.W. side. Beautiful bar, newly decorated, full basement, heated. Ready to come in and do good profitable business. Because of other interests. Priced for quick sale.
Humboldt 6-6446 or Albany 2-9265

Good chance — LAUNDROMAT
N.W. suburb. Nets \$800 month. Qualified buyers only. Best offer. See to appreciate.
Clearbrook 3-0939 or West Chicago 1017

CLOTHING STORE — Good opportunity to own a ladies ready-to-wear store; \$50 month. Small investment. All replies confidential. No agent cut in. Location south, mixed neighborhood. Must sell before Easter. Mr. Spurlark, BUTterfield 8-7949. Mon.-Wed.-Thurs. 9 a.m.-2 p.m. Evenings 8:30 p.m.-10 p.m.

TAVERN FOR SALE —
Kitchen open. Grossing \$4,000 month. Austin district.
ESTebrook 8-9573

GROCERY - MEAT MARKET —
Living quarters. 516 Liberty STREET, JOLIET, III.
Call 4649

kal je Lemuta, oba hkrati sta osupnila, ko sta se videla. Tesar je bil visok človek, poln zdravja in moči, njegov pogled oster, predirem. Mladi Gorjan se je takoj spomnil, kje je tega človeka videl: na ljubljanskem gradu, ko sta s Kissom neke noči prešereno izpustila v Erbergu več jetnikov na svobodo. Takrat ga je rešil najhujšega, saj so mu bili našli novo puntarsko zastavo pod obleko.

"Povejte Gorjanu, da je bil njegov sin tukaj!"

Če me je oče čul skozi zidovje,

bo vedel, da ni pozabljen, je misil Matija. Čutil je, kako mu je blizu, silna želja ga je prevzela,

da bi ga videl, tako silna, da ga je zbolelo. Moral je dalje. Bo-

lečina in jeza sta mu žgali srce.

4

Pozno ponoči je prišel domov. Tiho je živel Zeleni vrh, mir je ležal vsečez, le iz gozda se je včasi zbulil otožen klic, kakor vzdihaj iz trudnega sna.

Izpred hiše se je dvignila postava, bil je Goteničar.

"Mladi Gorjan je povedal.

"Punčuh je imel prav," je dejal svak prepričevalno, "to so verolomni ljudje!"

Medtem ko je bil Matija v Kočevju, se je zgodilo, česar se je Goteničar bal in kar je dokazovalo, da Thurnu ni bilo do od kupnine, marveč do zemlje. Na Toplo reber se je vseli človek, o katerem se je vedelo, da je desna roka Thurnovega oskrbnika Stržena. Kocka je padla.

"Zdaj nam je potrebno le eno,

rešiti očeta!" je dejal Goteničar.

"To bo znal samo Lemut."

Bil je to mlad tesar v Kočevju. Pribeljal je s Koroškega, kjer je rudaril. Nemirni človek je tam komaj ušel vešalom. Vzlio temu je bil vsak čas pripravljen iti z glavo skozi zid. Vse je že poskušil in je vajen vsega.

"Ti ga poznaš?" je vprašal Matija.

Goteničar ga ni poznal, ven-

dar ga v Kočevju ni težko najti.

Nihče ne sluti, kako je prav za

prav ž njim. Toda kočevski na-

silnik ima povsod svoje tipalnice,

ljudi, ki v njegovi službi prezijo

na vse, zbirajo novice in jih pri-

našajo Thurnovim hlapcem in

oskrbniku. Zato je treba velike

previdnosti tudi v dogovorih z

Lemutom.

"Vajen sem boja iz oči v oči,

naravnost! Stranske poti mi niso

všeč, zmeraj so sumljive," je

ugovarjal Matija.

Goteničar se je zasmehjal.

"Boja, praviš? Mar je rop boj?

Plen je roparju zadnji cilj, uboju

pa je sredstvo, da dosež plen.

Ne cesar ne Bog ne bosta usta-

ila Thurna, zakaj zadnja listina

je oborožena pest, trda, neusmi-

ljena, železna pest!"

Goteničar je preskrbel obliko

rokodelskega pomočnika in čez

nekaj dni se je mladi Gorjan

odpraval na pot. V dolini se je

pri kovaču Sobočevniku, Goteničarjem prijatelju, preoblekel,

pod večer je bil v Kočevju. Pois-

kal je Lemuta, oba hkrati sta osupnila, ko sta se videla. Tesar je bil visok človek, poln zdravja in moči, njegov pogled oster, predirem. Mladi Gorjan se je takoj spomnil, kje je tega človeka vi-

del: na ljubljanskem gradu, ko

sta s Kissom neke noči prešereno

izpustila v Erbergu več jetnikov

na svobodo. Takrat ga je

rešil najhujšega, saj so mu bili

našli novo puntarsko zastavo

pod obleko.

Res so še isti večer dobili ne-

kaj poročil o Gorjanu. Bil je

zdrav. Pri spopadu so ga bili si-

cer zdelali, a se je že zlizal. Tudi

je že zahteval, naj ga Thurn za-

sliši in izpusti. Bilo je brez uspe-

ha, tako da je Gorjan v ječi s

divljal. Za kazen so ga zaprli v po-

polno temo pod zemljo, kjer so

ga pustili brez vsega. Komaj so

ga pripeljali iz temne, je spet

zahteval, naj ga pustijo k Thurnu.

Stržen ga je hotel ustrahovati

z grožnjami, pa mu je ogor-

čeni mož očital toliko zločinov,

da se je baje oskrbnik umaknil

bled in prepaden. Starega Gorjan-

na ni bilo mogče ukloniti, ostal

je trd in neupogljiv.

Sinu je rasio srce, ko je vse

to slišal. Ničesar ni bolj želel,

kakor da bi oče zvedel, da je on

tu, da misli nanj in da hoče na-

peti janj vse moči. Vztraja naj,

dokler ga ne iztrgajo okrutnim

rokam zločinskega gospoda.

S tesarjem sta se dogovorila,

da starci Gorjan zve o njunih pri-

zadevanjih. Kako naj bi se pri-

pravil beg, to je Lemut prihranil

zase. Premisliti bo treba podrob-

nosti do zadnje in marsikaj tudi

še poizvedeti, zakaj Thurnova

moč je bila zgrajena na kamnitih

tleh in ne na pesku.

"Zadaviti bi bilo treba zver,"

je vrelo iz tesarja, le tako bi na

mah presekali vse vozle. A k

njej v grad ne prideš, ker je za-

stražena noč in dan, in zunaj je

ne lotiš na samoti, ker nasil-

nik nikamor ne jezdi brez večje-

ga spremstva."

"Če moreš z denarjem rešiti

očeta, ne varčuj," je pozival Ma-

tija; "nobena cena nam za očeta

ni previsoka!"

"Tudi denar ni vse! Dober

načrt je prvo in potem nekoliko

sreč."

Dolgo sta sedela v temi in

razpravljala. Bilo je prijetno,

noč je ohladila vroče ozračje.

Ko je mladi Gorjan legel na

slamnjačo, je bil kakor vročičen.

Načrt za načrtom je vstajal pred

njegovimi očmi, o vsakem je bil

prepričan, da je dober in da se

mora posrečiti. Dolgo in noč se je

boril ž njimi, a ko je naposled

vendar le zaspal, je bilo njego-

vo spanj težko in nemirno, pol-

no razburljivih sanj. Thurn ga

je zasledoval, bežal je pred njim

in ni mu mogel uiti.